

Δεν ευθύνεται η διάλεκτος γιατί αποτυγχάνουν οι μαθητές

Δρ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΓΙΑΓΚΟΥΛΛΗΣ: Η γλώσσα είναι φορέας της σκέψης, αν ξέρεις κάτι καλά, το διατυπώνεις σωστά

Φτακίνει μέρα με τη μέρα η κυπριακή διάλεκτος και δέχεται πιέσεις από παντού, αλλά δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι θα αντέξει, επιστημονικά ο δρ Κωνσταντίνος Γ. Γιαγκουλλής, γλωσσολόγος, ερευνητής της κυπριακής λογοτεχνίας, γλώσσας, προφορικής ποίησης. Τονίζει πως είναι δουλειά του συντάκτη ενός λεξικού, του γλωσσολόγου να περιώσει όλες τις λέξεις που μπήκαν στο περιθώριο λόγω της μη χρήσης και μαρμαρωθήκαν. Κάθε μια λέξη, όπως επεξηγεί, είναι μια ιστορία και ένα λιθαράκι για να συγκροτήσουν την ιστορία του πολιτισμού σου.

-Κυκλοφορούσα πρόσφατα σε αναθεωρημένη έκδοση το λεξικό σας «Θησαυρός κυπριακής διαλέκτου: Ερμηνευτικό, ετυμολογικό, φρασολογικό και ονοματολογικό λεξικό της μεσαιωνικής και νεότερης κυπριακής διαλέκτου»;

-Αναθεωρημένη ως προς το υλικό και επαιτημένη, με την έννοια ότι υπάρχουν δεκά χιλιάδες περισσότερες λέξεις. Η διαφορά αυτού του θησαυρού από τις προηγούμενες εκδόσεις είναι ότι με βάση την υπάρχουσα βιβλιογραφία καταγράψω πώς πρέπει να γράφουμε ορθογραφικά την κυπριακή διάλεκτο από το 1900 και μετά. Ακολουθώ ένα καινούργιο σύστημα απόδοσης της φωνητικής της κυπριακής διαλέκτου. Επομένως μπορούμε να πούμε ότι ο νέος τόμος του 2014, είναι κάτι εξ' υπαρχής.

-Τι άλλαξε στη γραφή;

-Ο κανονισμός λέει όταν για παράδειγμα μετά το «κ» της κυπριακής διαλέκτου ακολουθεί το φωνήεν «ε» ή «η» τότε το «κ» γίνεται «τς», γι' αυτό γράφεται τσαι, όχι τζαι. Κάπου στην αρχή του λεξικού βάζω όλους αυτούς τους κανονισμούς που έχουν καθιερωθεί από το 1900 και μετά.

-Γιατί δεν το κάνατε από την αρχή;

-Για να μην προκληθεί αναστάτωση, αλλά κάπου πρέπει να προχωρούμε, να εξυπηρετούμε επιστημονικούς σκοπούς.

-Η πρώτη έκδοση του λεξικού σας ήταν το 2002 και η τρίτη το 2009, τι απίχτη είχε στον κόσμο;

-Το λεξικό έγινε δεκτό από τον επιστημονικό και τον απλό κόσμο.

-Μάθαμε ως λαός να ανατρέχουμε σε λεξικά;

-Πολύ ωραία η ερώτησή σας και με φέρνει σε δύσκολη θέση μετά από την προηγούμενη απάντησή μου. Ακόμα δεν μάθαμε να ανατρέχουμε σε λεξικά. Αν δούμε μέσα από το διαδίκτυο, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παρουσιάζονται λέξεις της κυπριακής διαλέκτου και ετυμολογούνται με ένα εντελώς αυθαίρετο τρόπο, έτσι καταλαβαίνεις ότι ο Κύπριος δεν έμαθε να χρησιμοποιεί τα λεξικά. Το βέριο για παράδειγμα δεν είναι αυτό που εμπεδώθηκε στη συνείδηση απλών ανθρώπων και επιστημόνων ότι είναι από το very good, όταν ήλθαν οι Άγγλοι στην Κύπρο και δοκίμασαν την ποικιλία αυτή του σταφυλιού και τη βρήκαν very good. Η λέξη βέριο υπάρχει στην κυπριακή διάλεκτο από το 1854 και είναι μια ποικιλία που μας ήλθε από το Βερκινό της Ιταλίας, γι' αυτό ονομάστηκε βέριο. Όπως αυτή, υπάρχουν πάρα πολλές λέξεις. Θα έλεγα ότι υπάρχουν πολλοί που δεν γνωρίζουν ότι υπάρχει το λεξικό μου.

-Μήπως φταίτε κι εσείς;

-Θα ζήτω από τα ΜΜΕ να με φιλοξενήσουν; Κυκλοφόρησα βιβλία που ούτε καν ανακοινώθηκαν. Έβγαλα κόρυμψα κυπριακών διαλεκτικών ποιητικών κειμένων, όλα τα ερωτικά τραγούδια, τα δίστιχα που φιλοξενήθηκαν σε φυλλάδες ποιητάρηδων από το 1878 μέχρι σήμερα. Συγκέντρωσα σε ένα τόμο 90 φυλλάδες ποιητάρηδων. Κυκλοφόρησα πριν 2-3 μήνες τρία κυπριακά παραμύθια με αρχαιοελληνικές καταβολές. Το θέμα της κυπριακής διαλέκτου κακώς πήρε ιδεολογικές και πολιτικές διαστάσεις, διότι δεν έχουμε δουλειά να κάνουμε και τα φορτώνουν όλα ως αποπομπισμό τράγο στην κυπριακή διάλεκτο. Αν δεν μπορεί κάποιος να παράδειγμα να μιλήσει σωστά ελληνικά φταίει η κυπριακή διάλεκτος. Αν αποτυγχάνουν οι μαθητές στις εξετάσεις των νέων ελληνικών, φταίει η κυπριακή διάλεκτος. Τι λένε για εκείνους που αριστέυουν; Πρέπει να σοβαρευτούμε. Εγώ διδάξα ελληνικά στην Ελλάδα, δούλεψα σε ελληνικό και κυπριακό πανεπιστήμιο, η γλώσσα είναι φορέας της σκέψης, αν ξέρεις κάτι καλά το διατυπώνεις σωστά.

-Μιλούμε μια μπισατοδεμένη γλώσσα;

-Η κυπριακή δεν είναι μπισατοδεμένη γλώσσα. Όπως

Δεν παράγουμε πολιτισμό, απλώς καταναλώνουμε

-Τι δείχνει η γλώσσα μας σήμερα ως λαός; - Πολύ δύσκολο ερώτημα. Το επίπεδο της γλώσσας μου, των παιδιών μου, των εγγονιών μου, του πατέρα, των παπουδιών μου είναι πολύ διαφορετικό, δεν υπάρχει ομοιόμορφο επίπεδο πολιτισμού. Σήμερα υπάρχει ένα χάσμα στη γλώσσα των παιδιών μου από τη γλώσσα των παπουδιών τους. Η γλώσσα τους εμβολιάστηκε με πολλούς αγγλισμούς, ξενόφερτες λέξεις, είμαστε ένας μικρός αδύνατος λαός που δεν παράγουμε πια, απλώς καταναλώνουμε αγαθά από την παγκόσμια παραγωγή, είτε τεχνολογία είτε πολιτισμό.

-Η τεχνολογία έχει επηρεάσει σημαντικά τη γλώσσα; Ναι, οι νέοι δεν διαβάζουν βιβλία. Τις γνώσεις τις

δεν αποτελούν τροχοπέδη η κρητική, ροδίτικη κ.λπ. διάλεκτος για ένα Έλληνα που μιλάει ελληνικά, έτσι ούτε και η κυπριακή. Η κυπριακή διάλεκτος μπορεί να εμβολιάζει το σώμα της νεοελληνικής γλώσσας και να το εμπλουτίζει με νέο υλικό, διότι μια γλώσσα δεν είναι σταθερή, είναι ένας ζωντανός οργανισμός. Πολλές λέξεις αποβάλλονται λόγω μη χρήσης και καινούργιες εισέρχονται στο σώμα της νεοελληνικής γλώσσας. Αυτή τη στιγμή μπαίνουν περισσότερο ξενικές διότι κατακλύζουμε από μια ξένη τεχνολογία. Στην κυπριακή διάλεκτο υπάρχει ψευδοπρόβλημα και μερικοί θέλουν να

εξυπηρετήσουν πολιτικές σκοπιμότητες. Λένε ότι προπαγάνδα να αναγάγουμε την κυπριακή διάλεκτο σε εθνική γλώσσα, αυτά είναι παραμύθια. Δεν έγινε στο παρελθόν όταν υπήρχαν οι κατάλληλες συνθήκες, όταν είμαστε απομονωμένοι από τον υπόλοιπο ελληνισμό, όταν η κυπριακή διάλεκτος βρισκόταν στα high της, όχι τώρα που έχει περιοριστεί, περνά κρίση, αντικαθίστανται συνεχώς λέξεις με νεοελληνικές. Πήγαμε στη λαϊκή αγορά, δεν θα ακούσεις τη λέξη πομολόρι. Πολλές λέξεις της κυπριακής διαλέκτου μπήκαν ήδη στο περιθώριο και αντικαθίστανται από νεοελληνικές έστω και αν

αυτές είναι ξενικής προέλευσης; Εφικνε η λέξη πομολόρι της κυπριακής και ντομάτα, η οποία δεν είναι νεοελληνικής προέλευσης.

-Αυτό εξελίσσει τη διάλεκτο ή την υποβαθμίζει;

-Όύτε το ένα ούτε το άλλο, μάλλον πεί να αφομοιωθεί η κυπριακή διάλεκτος από την ελληνική. Όταν αντικαθιστώ το πομολόρι με τη ντομάτα, φεύγει μια λέξη της κυπριακής και μπαίνει μια ελληνική. Το ότι φτωκάνει μέρα με τη μέρα η κυπριακή διάλεκτος είναι αλήθεια, δέχεται πιέσεις από παντού, αλλά δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι θα αντέξει, όμως παλαιότερα οι ανταχτές της ήταν πιο ισχυρές από ότι είναι σήμερα. Μιλούσαμε για αλλαγές κάθε 30 χρόνια, με κάθε νέα γενιά, σήμερα μιλούμε για τρωματικές αλλαγές, από στιγμή σε στιγμή μπαίνουν καινούργιες λέξεις και χάνονται άλλες. Ποιος σημερινός Κύπριος ξέρει τη λέξη ζεμπιλί, άλεκτρο, δρεπάνι, δεν τα χρησιμοποιούμε πια. Όλες αυτές οι λέξεις που μπήκαν στο περιθώριο λόγω της μη χρήσης, μαρμαρωθήκαν και είναι δουλειά του συντάκτη ενός λεξικού, του γλωσσολόγου να τις περιώσει. Όπως ένας αρχαιολόγος όταν σκάβει τη γη, βρίσκει παλιά αντικείμενα που σήμερα είναι άγνωστη η χρήση τους, τα μελετά, τα τοποθετεί στο μουσείο και με βάση αυτά τα ευρήματα ανασυγκροτούμε το ιστορικό μας παρελθόν, το ίδιο και με τη γλώσσα, με τις λέξεις που μπήκαν στο περιθώριο, μπορούμε να ανασυγκροτήσουμε την ιστορία του πολιτισμού μας, να δούμε πώς ήταν η ζωή μας στην παλιά εποχή. Κάθε μια

λέξη είναι μια ιστορία και ένα λιθαράκι για να συγκροτήσουν την ιστορία του πολιτισμού σου.

-Θα πρέπει να διδάσκεται στο σχολείο;

-Η εθνική μας γλώσσα είναι η νεοελληνική. Πώς όμως θα έχουμε πρόσβαση στα αριστουργήματα της κυπριακής λογοτεχνίας που είναι γραμμένα από το Μεσαίωνα μέχρι σήμερα στην κυπριακή διάλεκτο; Να διδάσκουμε αν μη τι άλλο κείμενα στην κυπριακή διάλεκτο και έτσι δεν θα αποξενωθούμε. Αυτό που με θλίβει είναι να λέει ο καθένας ότι πρέπει να απαγορευτεί η κυπριακή διάλεκτος, να αντικατασταθούν οι λέξεις με νεοελληνικές, να μη διδάσκονται. 'Η και η άλλη άποψη ότι πρέπει να καθιερωθεί ισότιμα με τη νεοελληνική. Αυτά όλα αξίζει να συζητηθούν σοβαρά από επιστήμονες.

-Εσείς τι πιστεύετε;

-Εγώ είμαι υπέρ της άποψης ότι κείμενα της κυπριακής διαλέκτου πρέπει να διδάσκονται στα σχολεία. Οφείλουμε να διασώσουμε την κυπριακή διάλεκτο γράφοντας το λεξικό της, τη γραμματική της, το συντακτικό της. Ακούγονται τώρα φωνές εναντίον αυτών. Ο χαρακτηρισμός του πρόβλητός όπως γίνεται στο πολιτικό επίπεδο άρχισε να επεκτείνεται και στο επιστημονικό. Υπήρχαν πρόσφατα αναπαλιότερες μέσω του ημερησίου τύπου ότι αυτό που μελετούν και συντάσσουν λεξικά εξισώνονται με μειωδότες. Προς Θεού! Όλες οι νεοελληνικές διαλέκτους έχουν τα λεξικά τους, είναι θέμα σεβασμού.

Πολλές κυπριακές λέξεις τις χρησιμοποιούν και οι Τ/κύπριοι

-Οι μεγαλύτερες επιρροές της κυπριακής διαλέκτου είναι από τους Οθωμανούς;

-Όχι, μερίδιο έχουν οι Γάλλοι, Ενετοί, Ιταλοί, Τούρκοι, Άγγλοι. Εγώ κοιτάζω τις λέξεις ως γλωσσολόγος αν είναι γαλλικής, ενετικής, αγγλικής ή τουρκικής προέλευσης, αλλά είναι πια κυπριακές, διότι τις ενσωματώσαμε στο σώμα της κυπριακής διαλέκτου, τους δώσαμε κατάληξεις της γλώσσας μας. Πολλές λέξεις τουρκικές αν τις πεις σε Τούρκο της Τουρκίας μπορεί να μην ξέρουν τι σημαίνουν και να μην υπάρχουν οι λέξεις στην Τουρκία. Τα νέα τουρκικά που μιλούν σήμερα στην Τουρκία έχουν πολλές διαφορές από τα οθωμανικά, διότι με τη μεταρρύθμιση που έκανε ο Κεμάλ Ατατούρκ άλλαξε τη φωνητική και τη γραφή των λέξεων, απέρριψε πολλές οθωμανικές, κυρίως αραβικές και περσικές λέξεις, δημιουργήσε νέες τουρκικές.

-Η συνύπαρξη Ελλήνων και Τούρκων στην Κύπρο πριν το '74 έχει επηρεάσει την κυπριακή διάλεκτο;

-Αν κοιτάξετε στο λεξικό μου, πολλές λέξεις της κυπριακής διαλέκτου τις χρησιμοποιούν και οι Τούρκοι Κύπριοι. Πολλές λέξεις της κυπριακής διαλέκτου οθωμανικής ή αραβικής προέλευσης δεν υπάρχουν στα λεξικά των Τούρκων. Οι λέξεις αυτές είναι δικές μας, η κοτζιάκαρη για παράδειγμα είναι κυπριακή λέξη. Στα τουρκικά λεξικά μπορεί να μην τη βρεις. Η κυπριακή διά-

λεκτος ήταν γλωσσικό όργανο των Ελλήνων και των Τούρκο-Κύπριων πριν το '74. Οι Τούρκο-Κύπριοι μιλούσαν την κυπριακή διάλεκτο. Για λόγους πολιτικής σκοπιμότητας, για να δείξουν διαφορετική οντότητα με οδηγίες της Άγκυρας ότι είναι άλλος λαός, άλλο θρήσκευμα, άλλη ιστορία, άλλη γλώσσα, καλλιέργησαν συστηματικά την τουρκική διάλεκτο, αυτό που λένε turk agzi, ενώ είναι τουρκοκυπριακή διάλεκτος. Τα έκαναν όλα τούρκενα, τους δώσαμε βέβαια και εμείς αφορμή, διότι τη λογοτεχνία μας την ονομάσαμε από κυπριακή σε ελληνική λογοτεχνία της Κύπρου, άρα υπάρχει και τουρκική. Πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί. Σήμερα καλλιέργεται η τουρκοκυπριακή διάλεκτος και έχουν λεξικό. Αν πάρτε το λεξικό των Τούρκο-Κύπριων θα δείτε ότι πάρα πολλές λέξεις είναι ελληνοκυπριακής προέλευσης, πολλές λέξεις που χρησιμοποιούμε στην κυπριακή διάλεκτο τις χρησιμοποιούν και οι Τούρκο-Κύπριοι. Γι' αυτό και εγώ στο λεξικό μου, μια λέξη της κυπριακής διαλέκτου που χρησιμοποιούν και οι Τούρκο-Κύπριοι το βάζω μέσα σε παρένθεση και το πώς την προφέρουν.

-Τα 40 χρόνια διαχωρισμού έχουν επηρεάσει;

-Ναι, και θα επηρεάσουν ακόμα περισσότερο τα πράγματα σε όλους τους τομείς, διότι με λύπη μου βλέπω παραμύθια που πριν το '74 ήταν κοινά σε Τούρκο-Κύπριους και Ελλήνο-Κύπριους παραμύθια, τώρα υπάρχει η τάση να παρουσιάζονται τα τουρκοκυπριακά παραμύθια ότι είναι κάτι άλλο και ότι τα πήραμε εμείς από τους Τούρκους. Αυτό είναι ψέμα. Θα βρεις τα ίδια παραμύθια σε Τούρκο-Κύπριους. Ένα παραμύθι είναι τόσο καλό όσο καλός είναι ο παραμυθάς που το διηγείται. Αυτό δεν το πρόσεξαν οι μελετητές μας. Βάζουμε κι εμείς λίγο πετρέλαιο

στη φωτιά όταν λέμε ότι κυκλοφόρησαν τα παραμύθια της τάδε, τα διαβάζεις και βλέπεις ότι δεν είναι παραμύθια, αλλά ιστορίες. Δεν γράφονται παραμύθια σήμερα στη νεοελληνική. Υπάρχει τεχνική του προφορικού λόγου του παραμυθιού, της μαγείας, του μυθικού, να αναλύω στα δυο βιβλία που έχω εκδώσει για τα παραμύθια, καμιά σκέψη δεν έχω τα λεγόμενα σύγχρονα παραμύθια που είναι ιστορίες. Τα παραμύθια δεν είναι για παιδιά, ξεκίνησαν για μεγάλους.

-Η γλώσσα εδραϊώνει τον διαχωρισμό;

Η κυπριακή διάλεκτος ήταν γλωσσικό όργανο των Ελλήνων και των Τούρκο-Κύπριων πριν το '74

-Ναι, γραφία τελευταία ένα βιβλίο που καταγράψω μέσα τους τομείς πολιτισμού που είναι κοινά μεταξύ Ελλήνων και Τούρκο-Κύπριων. Πάιρνω Τούρκο-Κύπριους ποιητάρηδες που έγραψαν στην κυπριακή διάλεκτο, ή δικούς μας βιολιάρηδες – λαούταρηδες που έπαιζαν σε τουρκοκυπριακούς γάμους, ή Τούρκο-Κύπριους που υπαγόρευσαν δημοτικά τραγούδια της Κύπρου στην κυπριακή διάλεκτο. Πάιρνω παραδόσεις που απαγορεύτηκαν από Τούρκο-Κύπριους κ.λπ. Ήταν κοινή η πολιτιστική ζωή. Γι' αυτό και οι Τούρκο-Κύπριοι για να πείσουν τον ξένο κόσμο ότι είναι μια διαφορετική οντότητα, λένε ότι είναι διαφορετικοί ως λαός, με διαφορετική θρησκεία, γλώσσα και καλλιέργησαν αυτή τη χωριστική τάση που προτάσσουν και στις συνομιλίες. Δεν είμαι πολιτικός, αλλά βλέπω ότι καλλιέργησαν χωριστικές τάσεις και στον τομέα της γλώσσας, μιλούν για τουρκικούς χορούς, ούτε καν τουρκικούς χορούς της Κύπρου. Αυτές οι χωριστικές τάσεις είναι πολύ πιο επικίνδυνες από πολλές πολιτικές τους θέσεις και στο ζήτημα της γλώσσας. Είμαι 72 χρονών, παλιά πήγαμε στον τουρκικό τομέα της Λευκωσίας και έπαιρνα λεωφορείο για να πάω στο χωριό μου στο Γερόλασκο και δεν είχα πρόβλημα να συνεννοηθώ. Σήμερα δεν είναι το ίδιο. Κάθε μέρα που περνά και δεν δίνουμε λύση, τόσο περισσότερο απομακρυνόμαστε και θα δυσκολεύουν τα πράγματα.

